

E-post: post@bivdu.no.
Org.nr. 992 876 875
Kontaktperson:
Inge Arne Eriksen, tel. 915 20 202 / inge@bivdu.no

Besøk- og kontoradresse:
Kunnskapsparken, Markedsgt. 3, 9510 ALTA
Postadresse:
Rødsvingelveien 35, 9516 ALTA

Miljødirektoratet

Postboks 5672 Torgarden
7485 Trondheim

Vår dato: 10.12.2025

Deres dato: 06.11.2025

Deres ref.: Høringsnummer 2025/9005

Bivdus høringssvar til avfallshåndteringsplan Nussir kobberprosjekt - Godkjenning av avfallshåndteringsplan, publisert 06.11.25, med høringsfrist 11.12.2025

I avfallshåndteringsplanen fra Nussir ASA planlegging vil det ble etablert fire avfallsdeponier. Et av disse er sjødeponi i Repparfjorden med sjøbunnareal på totalt 8,5 km², for de farligste avfallsstoffene fra Nussirs gruve og anleggsdrift.

Oppsummering av Bivdus høringssvar

Bivdu krever innsyn i, orientering om og konsultasjon i saken som gjelder avfallshåndteringsplan for Nussir kobberprosjekt (jf. KDD tolkning av Sameloven § 4.1 Konsultasjon)¹.

1. På vegne av sjøsamiske interesser krever Bivdu konsultasjon i denne saken.
2. Sjødeponi av giftig gruveavfall i Repparfjorden vil berøre livet i havet og sjøsamiske interesser direkte.
3. Saksprossen rundt godkjenning av avfallshåndteringsplanen til Nussir kobberprosjekt må stanses inntil konsultasjonene med Bivdu er avsluttet, og når begge parter er enig om dette.
4. Enigheten må bygges på en felles løsning for avfallshåndtering som ikke påvirker fiskernes og beboernes interesser, samt det marine miljøet i Repparfjorden og nærliggende områder, på en negativ måte.
5. Grunnlaget for konsultasjonen:
 - a. Gjennomføre konsekvensutredning som synliggjør hvilken påvirkning Nussirs avfallshåndteringsplan vil påvirke det materielle grunnlaget for sjøsamisk kultur og næring i Repparfjorden og de omkringliggende områdene.
 - b. Konsekvensutredningen må synliggjøre hvordan Nussirs giftige og forurensende utslipp vil påvirke gjenoppbygging av kysttorskens, samt det øvrige økosystemet i Repparfjorden, men også i de nære kystområdene og andre fjorder som følge av spredning av svevestøv og miljøgifter.

¹ Kommunal- og Distriktsdepartementets (KDD) tolkning av konsultasjonsplikten etter sameloven kapittel 4 i saker etter plan- og bygningsloven.

Bakgrunn for Bivdus vedtak i saken

Bivdu² representerer rettighetshaver (fiskerne) i sjøsamiske områder i Norge, og har gjennom dette rett til konsultasjon og innsyn i alle saker som kan eller vil påvirke sjøsamiske interesser direkte (jf. Sameloven³).

Når det gjelder avfallshåndteringsplanen fra Nussir ASA, er det planlagt et stort sjødeponi for avgangsmasser – som inneholder noen av de farligste avfallsstoffene fra Nussirs gruve - i Repparfjorden. Dette er et område hvor det til tider er mye fisk og et forholdsvis stort lokalt fiske. Et sjødeponi vil ha negative virkninger på både fiskeriene, miljøet og den lokale bosettingen. Bivdu kan ikke se at Miljødirektoratet, Hammerfest kommune eller Nussir ASA har varslet eller på annen måte orientert Bivdu om saken. Dette til tross for at alle disse instansene er vel vitende om vår organisasjon og at Bivdu har rett til konsultasjon.

Sjødeponiet som Nussir ASA her har planlagt og som det nå søkes utslippstillatelse til, er et tiltak som vil føre til store og ikkerekversible ødeleggelser i Repparfjorden. Det er heller ikke noen tvil om at planlagt sjødeponi vil påvirke både samfunn, fiskeriinteresser og det biologiske mangfoldet i Repparfjorden. I tillegg vil planlagt utslipp i Repparfjorden – på grunn av havstrømmen i området - føre til store ødeleggelser i store deler av Vest-Finnmark. Ja, kanskje alle sjøområdene i Finnmark vil få negativ virkning av utslippet. Dette vil m.a.o. kunne ramme fiskeriene i hele det sjøsamiske området med uante konsekvenser for fisken, livet i havet og bosetting i hele Finnmark.

Slik Bivdu har fått presentert omsøkt sjøutslipp i Repparfjorden gjennom media, tilfeldig tilgang på ulike rapporter, opplysninger fra Natur og Ungdom og Naturvernforbundet, vil dette utslippet påvirke sjøsamiske forhold og fiskeressursene i svært negativ retning. Den sjøsamiske bosettingen, kultur- og næringsutøvelse har gjennom flere hundre år vært utsatt for fornorskning og er nå marginalisert med bortfall av språk og manglende oppfylling av rettigheter til fiske. Dette gjør at selv små forandringer kan få alvorlige følger for bosetting, kultur og aktivitet i små sjøsamiske bygder slik som Repparfjorden. Dette gjør at faren er stor for et endret næringsgrunnlag og samfunnsliv som resulterer i tap av kultur og yrke og fører til fraflytting.

Konsultasjoner

Bivdu har som oppgave å ivareta fiskernes rett til fiske og derigjennom også rett til fiskeområder som følger av retten til fiske (Jf. deltakerloven § 21, siste ledd). Bivdu tilfredsstiller også lovens krav om konsultasjon med statlig, fylkeskommunale- og kommunale myndigheter (jf. sameloven §§ 4.1-4.10).

KDD's veileder av 30. juni 2022 omhandler forvaltningens konsultasjonsplikt med berørte samiske interesser etter sameloven kapittel 4, *Konsultasjon*. Dette gjelder også Miljødirektoratets behandling av saker som kan eller vil berøre sjøsamiske interesser, noe Nussirs ASA avfallshåndteringsplan i høyeste grad gjør ved utslipp av giftig og farlig gruveavfall i Repparfjorden i Finnmark. Dette er en god fiskefjord, en gytefjord for norsk kysttorsk, som er under overvåkning og vurdering for rødlistebehandling, samt en nasjonal laksefjord med tilhørende lokale fiskestammer blant annet laksestamme i tilhørende Repparfjordelva.

² Se Bivdus nettside: <https://bivdu.no/>

³ Jf. Sameloven: LOV 1987-06-12 nr 56, § 4.2 Konsultasjoner.

Statlige myndigheter, fylkeskommuner og kommuner er etter sameloven pålagt å konsultere med samer eller de som representerer samiske interesser, i alle saker som angår, og/eller kan innvirke på samer og de som bor i sjøsamiske områder vs. kultur, næring, språk og samfunn.

I konsultasjonsprosessen inngår også plikt til å gi full informasjon om relevante forhold, noe Bivdu ikke fått i denne saken. Minner også om at manglende konsultasjon er et pågående brudd på menneskerettighetene, samt mangelfull forvaltning som medføre ugyldig vedtak i saken.

Når det er snakk om vurdering av samiske interesser viser Departementet også til at konsultasjonene skal (sitat pkt. 3.3):

«Kommunedirektøren leder kommunens/fylkeskommunens administrasjon. Kommunedirektøren skal etter kommuneloven § 13-1 påse at saker som legges fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet. Saksutredningen skal egne seg som grunnlag for å treffe vedtak, og må derfor inneholde relevant og nødvendig informasjon om sakens bakgrunn. I tillegg skal det juridiske grunnlaget være utredet i nødvendig og tilstrekkelig grad⁴. Kommunedirektøren har et selvstendig ansvar for utredningens faktiske og rettslige grunnlag, innebærer at kommunen selv skal vurdere sin konsultasjonsplikt. Administrasjonen plikter også å gjennomføre konsultasjonene. Plikten til å konsultere med samiske interesser vil derfor være en del av den saksutredningen som skal ligge til grunn for et vedtak.»

Dette regelverket for konsultasjon gjelder også Miljødirektoratet. Bivdu kan ikke se at noen instanser har fulgt opp konsultasjonsretten – heller ikke utbygger – i behandling av planlagt avfallshåndtering av gruveavfall og farlige stoffer i Repparfjorden. Dette er svært alvorlig saksbehandlingsfeil som hefter ved saken og vil/kan føre til at fatta vedtak ikke er gyldige.

Nærmere om retten til fiske i sjøsamiske områder og konsultasjon

Retten til fiske i sjøsamiske område er ifølge NOU 2023:23 *Havbruksutvalgets innstilling*, rettsuavklart når det gjelder alder tids bruk og sedvane og tilhører folket som bor i disse områdene. Dette medfører at forvaltningen ikke har hjemmel i Plan og Bygningsloven når det gjelder å overstyre disse rettighetene. I tillegg har sjøarealer i Repparfjorden – som er et sjøsamisk område - vært i kontinuerlig bruk til fiske til hushold/kultur og næringsøyemed, men også knyttet opp til retten til fiske som er nedfelt i Deltakerloven § 21, siste ledd. Forvaltningen skal derfor kartlegge, beskrive og hensynta fiskernes rettskrav i sine vedtak og planlegging, og ikke fortrenge eller frata urfolk sine fiskeområder. Noe annet er lovstridig og fører til at vedtaket i saken er ugyldig.

Vi viser ellers til vårt informasjonsbrev til fylkeskommuner og kommuner (også Hammerfest kommune) med sjøsamisk bosetting av 27. april 2022 (se vedlegg i e-posten), angående areal- og kystsoneplanlegging og annen bruk som kan berøre sjøsamiske interesser. I brevet informerte vi også om forhold som må hensyntas både ved arealplanarbeid og bruk av arealer. Overordnet omhandler dette hensynet til bestående rettigheter og det materielle grunnlag for samisk kultur, herunder konsultasjonsprosess ved fylkeskommunenes og kommunens arealplanarbeid, med mer. Ved inngrep som i denne saken vektlegger Bivdu følgende:

- Rettighetsperspektiv - synliggjøring og ivaretagelse av samisk bosetting og rettigheter ut fra alder tids bruk og sedvane.
- Konsultasjonsprosess - iht. sameloven kapittel 4
- Kunnskapsgrunnlaget - lokal medvirkning og lokal kunnskap.
- Miljøpåvirkning av inngrep i sjø og tilgrensende områder.

Med vennlig hilsen
Inge Arne Eriksen,
styreleder i Bivdu

⁴ Vår understreking.